

Bůh s tebou, má Argentino. Země sužovaná hospodářskými problémy se řítí do další krize

 voxpot.cz/buh-s-tebou-ma-argentino-zeme-suzovana-hospodarskymi-problemy-se-riti-do-dalsi-krize

29. srpna 2023

Argentina čelí největším hospodářským potížím od bankrotu z přelomu let 2001 až 2002. Trápí ji vysoká inflace, chudoba a nejistota. Frustrovaní Argentinci dali v primárkách nejvíce hlasů ultraliberálnímu Javieru Mileiovi, který chce zrušit centrální banku a vyměnit pesa za dolary. Jeho vzestup znepokojil trhy.

„Prošel před námi slon, my ho ale neviděli,“ napsal přední argentinský deník Clarín ve svém editoriale. Nikdo to nečekal: průzkumy, politici, odborníci ani novináři. Argentinský ekonom Javier Milei vtrhl do nejvyšších pater politiky s nečekanou vervou a všechny překvapil. V nedávných primárkách, které fungují jako síto před říjnovými prezidentskými volbami, získal přes 30 procent hlasů. Za sebou nechal zaskočené favority dalších stran.

Excentrický politik, jehož poznávacím znamením jsou rozčuchané vlasy, dokázal na rozdíl od svých soupeřů odhadnout nálady v argentinské společnosti. Nikdo další jako by si nevšiml, jak moc se v posledních měsících proměnila.

Politik tvrdí, že prosadí úplný zákaz potratů, a to i v případě znásilnění, výrazně uvolní pravidla pro držení zbraní a umožní trh s lidskými orgány.

Argentinci jsou už unaveni nekonečnými hospodářskými potížemi, které ukusují stále větší díl z jejich úspor. A hlavně jsou rozzlobeni na politiky, kteří nedokáží využít přírodního bohatství k zajištění ekonomické stability. A výsledek je tu – rozhněvaní a zklamaní lidé dali hlas muži s radikálními názory. „Milei těží z hlasů zloby a frustrace, a to hlavně mladých lidí,“ řekla k tomu Lara Goyburu, politoložka z Univerzity v Buenos Aires.

Primárky v Argentině

- Konaly se 13. srpna 2023 a fungují jako síto před prezidentskými volbami, do nichž postupují na celonárodní úrovni všichni kandidáti, kteří získají přes 1,5 % hlasů.
- Sítem prošlo 7 kandidátů. První skončil Javier Milei (30,04 %), druhý ministr hospodářství a kandidát perónistů Sergio Massa (21,4 %), třetí Patricia Bullrich ze středopravicové koalice Juntos por el Cambio, Společně pro změnu (16,98 %). Prezidentské volby se konají 22. října.

Vyhodit centrální banku do povětří? Proč ne? Nahradit argentinskou měnu peso americkým dolarem? Ano! „Je to velmi jednoduché,“ tvrdí o přechodu k dolaru muž, který sám sebe popisuje jako „anarchokapitalistu“.

Dvaapadesátiletý Milei slibuje co nejvíce omezit stát a jeho moc, srazit daně, zavést přísné škrty a zavřít ministerstva školství, zdravotnictví nebo ochrany životního prostředí. Nechal se také slyšet, že klimatická změna je lež. Sexuální výchovu zase označil za spiknutí s cílem zničit rodinu. Politik tvrdí, že pokud opravdu uspěje, tak prosadí úplný zákaz potratů, a to i v případě znásilnění. A slíbil, že výrazně uvolní pravidla pro držení zbraní a umožní zavést trh s lidskými orgány.

Milei, který dříve působil jako excentrický moderátor, umí na předvolebních mítincích rychle ovládnout davy. „At' žije svoboda, krucinál,“ zní jedno z předvolebních hesel, které davy společně s ním skandují.

Jeho styl, radikální postoje a ostré výroky mu vysloužily srovnání s bývalým americkým prezidentem Donaldem Trumpem nebo exlídrem Brazílie Jairem Bolsonarem. Podobně jako chtěl Trump „vysušit bažinu“, Milei slibuje, že zasadí úder „politickým kastám“.

Na otázku britského deníku Financial Times, zda by mu v budoucnu mohly agresivní výpady zkomplikovat jednání s dalšími politiky, odpověděl: „Jsem agresivní? Vrah je vrah, zloděj je zloděj. A tak byste je také měli nazývat. Politici jsou největší organizovanou zločineckou skupinou. Jak jinak bych jim měl říkat?“

Bez podpory politiků se ale neobejde. Na rozdíl od Trumpa za ním nestojí silná strana, která by dokázala snadno prosadit své plány. Milei jako prezident by s největší pravděpodobností čelil opozicí ovládanému Kongresu, jeho škrtý a úspory by zase narazily na mocné odbory a sociální hnutí. „Bolsonaro se opřel o armádu, Trump o svoje Republikány. Milei ale nemá nic,“ řekl k tomu argentinský politolog Pablo Touzon.

Navždy Evita

Primárky, ve kterých Milei nečekaně uspěl, se odehrály v době, kdy Argentinci čelí vůbec nejhorší hospodářské krizi od bankrotu z přelomu let 2001 až 2002. Na 40 procent Argentinců nyní žije v chudobě, inflace dosahuje téměř 115 procent a Buenos Aires marně hledá cesty, jak splatit Mezinárodnímu měnovému fondu úvěr 44 miliard dolarů.

V posledních dnech se navíc v zemi na jižním cípu amerického kontinentu řeší případy rabování. V médiích se objevily fotografie a videa prázdných a poničených obchodů, ze kterých si skupiny lidí odnesly různé zboží. Často se jedná o supermarkety, z nich mizí hlavně potraviny. Policie zadržela na 200 lidí v Buenos Aires a v dalších městech, jako jsou Mendoza nebo Córdoba.

Ani výhled není optimistický. Země očekává hospodářskou recesi, už šestou za posledních deset let. Odhaduje se, že letos HDP meziročně klesne o tři procenta. Dolů jej táhne také sucho, které ohrožuje export klíčových komodit, tedy sójových bobů, kukuřice a pšenice. Investoři se obávají dalšího, v pořadí už desátého bankrotu v historii.

Třetí největší ekonomika Latinské Ameriky se tak znovu potácí na okraji ekonomické propasti. Mnohým Argentincům nezbylo nic jiného než vzpomínky na školní hodiny o velkolepé historii, kdy do jejich země s nadějí proudili migranti z Evropy a Blízkého východu s vidinou nových začátků.

Ještě před finanční krizí z 30. let 20. století Argentina patřila mezi deset nejbohatších států světa podle HDP na hlavu. Pro mnohé přistěhovalce bývala dokonce lákavější než třeba slunná Kalifornie.

Před opakovanými pády ji však neuchránilo ani přírodní bohatství, které sahá od zemního plynu přes zlato po lithium, ani rozsáhlé zelené pampy, na nichž se pasou nekonečná stáda dobytka.

Argentinci mají k bankovním institucím dlouholetou nedůvěru. Mnozí si ještě pamatují na bankrot, kdy přišli o veškeré úspory.

Jen málokterý stát na světě zažil tak tvrdý propad z poměrů srovnatelných s Evropou do chudoby a beznaděje. Ze země přistěhovalců mladí utíkají do Itálie nebo do Španělska, ze kterých před lety odešli jejich prarodiče. V Argentině postupně dospívají lidé, kteří většinu svého života prožili v době dvouciferné inflace a považují ji za normu.

Jako červená nit se argentinskou moderní historií táhne jméno někdejšího prezidenta Juana Peróna a jeho manželky Evity, kterou proslavil stejnojmenný muzikál Andrewa Lloyda Webbera. Zanechali za sebou tak hluboké stopy, že je za dlouhá desetiletí nesmyla ani vláda vojenské junty ani jejich političtí odpůrci.

Čtěte také: *Krvavý příběh kokainu: Kolik násilí a smrti je za jednou čarou v pátek večer?*

Perónismus, který charakterizují vysoké státní výdaje, vládní intervence, mocné odbory a uzavřená ekonomika, trvale zapustil kořeny na argentinské politické scéně a ovlivňuje ji dodnes. V Buenos

Aires stále visí portréty Peróna a jeho manželky. Někteří Argentinci k nim s nostalgií vzhlížejí a pravidelně chodí na hřbitov La Recoleta, kde je Evita pohřbená.

Argentinci bankám nevěří

Jen během posledních 20 let byli dědicové perónistů u moci takřka nepřetržitě, s jedinou výjimkou v období 2015 až 2019. Hlásí se k nim také současný prezident Alberto Fernández nebo současný ministr hospodářství a kandidát na prezidenta Sergio Massa.

A právě proti perónistům se ostře vymezuje Milei, který ztělesňuje naprostý opak jejich ideologie. Přestože některé z jeho návrhů zní jako z jiného světa, část frustrovaných a unavených obyvatel na ně slyší. Když všichni ostatní selhali, chtějí někoho úplně jiného, nového a radikálního, kdo otřese zavedeným systémem.

Argentinci mají k institucím, jako je centrální banka, kterou chce Milei zrušit, a všeobecně k bankovním institucím, dlouholetou nedůvěru. Mnozí si ještě pamatují na bankrot a finanční krizi z přelomu let 2001 a 2002, kdy přišli o veškeré úspory.

Do prezidentských voleb zbývají dva měsíce, což je v případě Argentiny jako dvě desetiletí: tolik věcí se ještě může stát.

Mileiem kritizovaná centrální banka tiskne stále větší objem peněz, které vláda používá k financování svých stále nákladnějších programů a různých sociálních podpor. Tím ale roztáčí kola inflace, která se vymyká kontrole, a přispívá k pádu pesa. Argentinci se proto snaží spořit v dolarech, ke kterým ale mají jen omezený přístup.

Vláda tak musí zavádět stále další a další opatření, jako jsou třeba vývozní daně nebo různé směnné kurzy, což ještě více podkopává důvěru v systém. A kvůli tomu Buenos Aires o to víc chybí peníze, a centrální bance tak nezbyvá nic jiného než zase tisknout pesa. Argentina je tak v začarovaném kruhu, ze kterého neumí vystoupit.

Peníze schovávají v matracích

Lidé se proto stále více spoléhají na dolary. Hotovost pak ukrývají do tajných skříněk, pod podlahu nebo třeba do matrací. Ti majetnější si pronajímají bezpečnostní schránky v bankách, kam schovávají balíky dolarů. Někteří experti se dokonce domnívají, že Argentinci s výjimkou USA drží vůbec největší „zásoby“ dolarových bankovek na světě.

Čtěte také: *Vraždy politiků a drogy. Kdysi bezpečný Ekvádor sestupuje do zločinného pekla*

Spořit v dolarech ale není snadné. Argentinci k nim mají jen omezený přístup – vláda jim umožňuje vyměnit si pouze 200 dolarů měsíčně. Mohou si tak koupit takzvané „blue dolary“ na černém trhu, ale za mnohem horší kurz. Ten oficiální je nyní asi 350 pesos za dolar, na černém trhu to je ale téměř dvakrát více.

Jiní lidé už jakékoliv úspory vzdali a raději se snaží peníze co nejrychleji utratit. Nakupují třeba trvanlivé potraviny a další zboží, které pak použijí pro směnný obchod.

Milei chce vyměnit peso za dolar / Zdroj: Byagosmuniz/Shutterstock

Podnikatelé, firmy a zahraniční investoři se potom musí probírat složitým systemem směnných kurzů. V zemi funguje například kurz Coldplay nazvaný podle britské hudební skupiny. Ten úřady vytvořily speciálně pro zahraniční kapely, které přijedou do Argentiny koncertovat. Dalším je třeba kurz Malbec podle odrůdy vinné révy. Mohou ho využít pěstitelé vyvážející sóju, ječmen nebo také víno.

Je to Mission Impossible

V posledních dnech se přitom už tak vyhrocená situace ještě zhoršuje. Nečekaný triumf prostořekého a radikálního politika, který se do Kongresu dostal teprve před dvěma lety, zafungoval na finanční trhy jako bomba. Zareagovaly okamžitým propadem.

Investoři mají z Mileiových návrhů obavy. Myslí si, že vyměnit pesa za dolary není možné. „Argentina nemá dostatek likvidních rezerv a těžko by získávala finanční prostředky ve formě dluhu nebo investic,“

poznamenala k tomu ve své zprávě americká banka Citi.

Argentinská vláda v reakci na pád trhů devalvovala peso o 18 %, takže obyvatelé zkoušené země doslova přes noc ještě víc zchudli. Tamní centrální banka pak zvýšila hlavní úrokovou sazbu o 21 procentních bodů na 118 %.

Ministr hospodářství Massa se snaží situaci stabilizovat, nemá však příliš mnoho času, prezidentské volby se konají už v říjnu. Pokud neuspěje, zvýší se Mileiovy šance.

„Zdá se, že je to Mission Impossible,“ komentoval Massovu snahu Alberto Ramos, hlavní ekonom banky Goldman Sachs pro Latinskou Ameriku. „Je velmi nepravděpodobné, že by se Massovi nebo komukoliv jinému podařilo vyřešit hospodářské potíže v tak krátkém časovém úseku,“ dodal.

Inflace mezitím podle odhadů poroste a beznaděj Argentinců se tak ještě prohloubí. „Do prezidentských voleb zbývají dva měsíce, což je v případě Argentiny jako dvě desetiletí: tolik věcí se ještě může stát,“ napsal k tomu španělský list El País. Ať už k moci přijde kdokoliv, Argentince čeká dlouhá cesta ke stabilizaci hospodářství.